

Δρ Κωνσταντίνος Αντωνόπουλος

Ερευνητής στην Οικονομική Γεωγραφία, Σύμβουλος για έργα Περιβάλλοντος των Δήμων και Φορέων τους (Ε.Ε.Τ.Α.Α.-Υ.ΜΕ.ΠΕΡ.Α.Α.)

Ph.D in Economic Geography (School of Environment and Development, Univ. of Manchester)

MSc in Urban Management (Erasmus Universiteit Rotterdam)

MSc in Local Economic Development (LSE)

Email. antonop@civics.gr

Πάτρα, 30/11/2019.

Παρέμβαση στη Διαβούλευση για το Περιφερειακό Σχέδιο Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή

Το προτεινόμενο σχέδιο που κατατέθηκε σε δημόσια διαβούλευση έχει σοβαρότατες ελλείψεις, είναι σε μεγάλο βαθμό εκτός προδιαγραφών της μελέτης όπως έχουν τεθεί στην ΚΥΑ και δεν αναλύει ούτε αντιμετωπίζει επαρκώς το κύριο ζητούμενο που είναι η ίδια η διαδικασία προσαρμογής.

Συγκεκριμένα τα κείμενα που αναρτήθηκαν έχουν τις εξής αδυναμίες:

1. η μελέτη του φαινομένου, των περιφερειακών επιπτώσεων και η τοπική εφαρμογή **δεν είναι αρκετά αναλυτική.**
2. δεν έχουν ληφθεί υπόψη τοπικά **γεωγραφικά, γεωφυσικά και ιστορικά** δεδομένα και η μεταξύ τους πιθανές αλληλεπιδράσεις.
3. η αναγωγή στην τοπική κλίμακα από το διεθνές κλιματικό μοντέλο στο περιφερειακό δεν τεκμηριώνεται επαρκώς ούτε γίνονται γνωστές οι μέθοδοι και τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν ούτως ώστε να καταστεί δυνατός ο **έλεγχος της εγκυρότητας.**
4. οι παρεμβάσεις οι οποίες προτείνονται, είναι αστήρικτες, ασύνδετες με τον τοπικό, εθνικό και περιφερειακό χωρικό σχεδιασμό και δε λαμβάνουν υπόψη τα κοινωνικοπολιτικά δεδομένα και τα δεδομένα διακυβέρνησης. Ενώ ορισμένες προτάσεις είναι ευλογοφανείς παρόλα αυτά δεν τεκμηριώνονται, δεν έχουν επαρκείς αναφορές στην διεθνή επιστημονική γνώση ή αναφορά στα τοπικά δεδομένα.
5. ως προς τα ειδικότερα οικοσυστήματα της περιοχής δε φαίνεται να έχουν ληφθεί υπόψη όλα τα υπαρκτά **δεδομένα από έρευνες, μελέτες, οι σχετικές επιστημονικές διατριβές και εργασίες** καθώς και το νομοθετικό πλαίσιο προστασίας και το πρόσφατο ιστορικό.

6. η μελέτη σχεδόν αγνοεί τις προκλήσεις που θα αντιμετωπίσει ο **παράκτιος και θαλάσσιος χώρος** της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος. Προκλήσεις όπως διάβρωση, υφαλμύρωση, οξείδωση, άνοδος στάθμης θάλασσας και κατάκλυση εδαφών, ερημοποίηση, απώλεια θαλάσσιας βιοποικιλότητας και κατάρρευση αλιευμάτων δεν περιλαμβάνονται στην μελέτη η οποία εν πολλοίς αγνοεί τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά της περιφέρειας. Ειδικότερα δεν έχει ληφθεί υπόψη η τελευταία εμπειριστατωμένη ειδική έκθεση του IPCC *Special Report on the Ocean and Cryosphere in a Changing Climate* του Σεπτεμβρίου 2019. Η έκθεση περιλαμβάνει **αναλυτική εκτίμηση για τα μεσογειακά οικοσυστήματα** και προτάσεις προσαρμογής που **πρέπει να συνεκτιμηθούν**. Επίσης τα ορεινά οικοσυστήματα και οι ζώνες προστασίας χρήζουν ιδιαίτερης ανάλυσης ως προς τις δυνατότητες προσαρμογής.
7. δεν είναι επαρκής η ανάλυση για τα **μεγάλα αστικά κέντρα** (Πάτρα, Αγρίνιο, Αίγιο, Μεσολόγγι, Πύργος) καθώς και τα πολιτιστικά μνημεία της περιφέρειας,
8. δεν εξετάζεται η **προσαρμογή του συστήματος διακυβέρνησης που είναι το βασικό ζητούμενο σε ένα σχέδιο προσαρμογής**.
9. δεν περιλαμβάνεται στην ανάλυση η **κοινωνική διάσταση και διαχείριση του κινδύνου από την κλιματική αλλαγή**: ουσιαστικά προτείνονται διάφορες (άτακτες) ενέργειες, τροποποιήσεις συμπεριφοράς, μελέτες, παρεμβάσεις έργα χωρίς επαρκή εντοπισμό, συντονισμό και κοινωνική οργανωσιακή θεώρηση ως προς τις απαιτήσεις του εγχειρήματος της προσαρμογής.
10. **η κατάτμηση σε δομημένο περιβάλλον, οικοσυστήματα, γεωργία κτλ που κάνει η μελέτη είναι μεθοδολογικά ξεπερασμένη και δεν εκτιμά τις αλληλεπιδράσεις και τη δυναμική του συστήματος απέναντι στα σοκ τα οποία θα υφίστανται οι οικισμοί, οι δραστηριότητες και τα οικοσυστήματα.**
11. **λείπουν αναλυτικές εκτιμήσεις για τις μεταβολικές ροές στο οικονομικό σύστημα (ενέργεια, υλικοί πόροι, αγαθά) στην περιοχή αναφοράς, αλλά και στις περιοχές προτεραιότητας και στρατηγική παρέμβασης σε αυτή τη γεωγραφική κλίμακα και για το πως θα επηρεαστούν με βάση τα τρία σενάρια.**

Συνεπώς προτείνεται να αντιμετωπιστούν οι παραπάνω ελλείψεις με ολοκληρωτική ανασύνταξη της μελέτης και πλήρη εφαρμογή των προδιαγραφών που έθεσε το Υπουργείο Περιβάλλοντος.

Προτείνεται επίσης ειδικά να ενσωματωθεί η διεθνής καλή πρακτική στον καίριο τομέα της οικοδόμησης ικανότητας διακυβέρνησης για την κλιματική αλλαγή.

Οι σχετικοί άξονες παρέμβασης που θα πρέπει να μελετηθούν και να τεκμηριωθούν είναι:

- Άμεση ανάληψη δράσης με μακροπρόθεσμη στόχευση και διατήρηση ανοικτών επιλογών ούτως ώστε νέες απαντήσεις να αναπτυχθούν στην πορεία του χρόνου (υψηλός βαθμός ε.)
- Ανάπτυξη κοινού οράματος
- Χρησιμοποίηση διαδικασιών σχεδιασμού που σέβονται και συμφιλώνουν διαφορετικές αξίες, αξιακά συστήματα και κουλτούρες.
- Αντιμέτωπιση ανισσοροπιών ισχύος και των επιταγών της ανθρώπινης ανάπτυξης

Συγκεκριμένα μέτρα που θα πρέπει να προταθούν

- ‘σοβαρά παίγνια’, υβριδικές διαδικασίες ολοκληρωμένης ανάλυσης απόφασης, δημόσια συμμετοχή και σχεδιασμό.
- Ανάπτυξη εθνικών οδηγιών, πολιτικών και νομοθεσίας που να απαιτεί μακροπρόθεσμο σχεδιασμό (π.χ. 100 χρόνια) και
- Εμπλοκή των τοπικών εταίρων στο σχεδιασμό προσαρμογής
- Αντληση ιδεών από την τοπική και την επιστημονική γνώση
- Αποφυγή νέων χωροθετήσεων δραστηριοτήτων σε περιοχές υψηλού ρίσκου. Ο Χωροταξικός Σχεδιασμός θα πρέπει να ρυθμίζει την ανάπτυξη δραστηριοτήτων σε περιοχές που υφίστανται κίνδυνο από την κλιματική αλλαγή. Ο περιορισμός της μελλοντικής δραστηριότητας σε περιοχές υψηλού ρίσκου είναι πολύ ευκολότερος από τη διαχείριση υφιστάμενων περιουσιακών στοιχείων σε κίνδυνο
- Περιορισμός εγκατάστασης δραστηριοτήτων σε περιοχές υψηλού ρίσκου
- Διευκόλυνση εκκένωσης ιδιοκτησιών που πλήττονται

Δημιουργία κάθετων και οριζόντιων δικτύων διακυβέρνησης και διασυνδέσεων ανάμεσα στα πεδία πολιτικής και τους τομείς για την

νομιμοποίηση των αποφάσεων, την οικοδόμηση εμπιστοσύνης και το βελτιωμένο συντονισμό

- Συνεργασία δρώντων σε διαφορετικές κλίμακες, διακρατικά, διαπεριφερειακά με συντονισμό, οικοδόμηση εμπιστοσύνης, αποκέντρωση, αυτοοργάνωση
- Κινητοποίηση δυνατοτήτων τοπικών κοινοτήτων
- Δημιουργία ηγεσίας από κεντρικούς δρώντες και ενεργοποιημένες ομάδες
- Δημιουργία οριζόντιων δικτύων μεταξύ οργανισμών, πολιτών και κρατών
- Αξιοποίηση γεγονότων ως καταλυτών για τη γνώση και αντίληψη επί των θεμάτων

Η αποκέντρωση, οι πολλαπλές ιδιωτικές χρήσεις και ο κατακερματισμός της επιβαρύνουν την προσαρμογή

- Καταγραφή αντιφάσεων στην πολιτική και ξεκαθάρισμα της ιδιοκτησίας του προβλήματος, υπευθυνότητα και λογοδοσία.
- Αναζήτηση τρόπων μόχλευσης εθνικών πόρων για την υποστήριξη τοπικής δράσης
- Δημιουργία δικτύων για καλύτερη αλληλεπίδραση, το συντονισμό, το διάλογο.
- Κοινωνική μάθηση, πειραματισμός και καινοτομία για την καθοδήγηση τεχνικών λύσεων, επίτευξη κοινής κατανόησης και ανάπτυξη τοπικά προσαρμοσμένων απαντήσεων.

Διεξαγωγή πειραμάτων σχεδιασμού για τον υπολογισμό του πως οι τοπικοί πολιτικοί παράγοντες διαμορφώνουν την προσαρμογή π.χ. κατανόηση τοπικής ιστορίας, και πολιτικής που αποκαλύπτει τους άξονες συμφωνίας-διαφωνίας στην λήψη αποφάσεων για τις πόλεις

Επίτευξη κοινωνικοοικονομικής ωφέλειας και αμοιβαίων πλεονεκτημάτων από την ανάπτυξη με σεβασμό στο Κλίμα.

Επιτάχυνση κοινωνικής μάθησης και καινοτομιών στη διακυβέρνηση μέσα από διεθνικά δημοτικά δίκτυα ταυτόχρονα με τοπικές προσπάθειες.

Αναγνώριση της πολιτικής φύσης της προσαρμογής και σαφής ενσωμάτωση των επιπτώσεων στην ευπάθεια και στην ισότητα για την επίτευξη ισχυρών σταθερών απαντήσεων

- Αποκάλυψη δομικών ανισοτήτων και τρωτότητας

- Διασύνδεση προσαρμογής με τις επιταγές της ανθρώπινης ανάπτυξης
- Ανάπτυξη δημόσιας κατανόησης και υποστήριξης στην προσαρμογή με βάση την αρχή της ισότητας
- Ανάπτυξη κατανόησης των ιστορικών δυνάμεων που καθοδηγούν τις σχέσεις ιδιοκτησίας, την ανάπτυξη και τον κίνδυνο
- Αντιμετώπιση φραγμών στη συμμετοχή ευπαθών ομάδων στο σχεδιασμό για την προσαρμογή

Εστίαση στις ικανότητες των τοπικών κοινοτήτων να απαντούν στις επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης, όπου είναι απαραίτητο συμπληρώνοντας τη γνώση που διαθέτει η κοινότητα, καλλιεργώντας δεξιότητες και πόρους, δημιουργώντας πολιτική επιρροή και ικανότητα επίλυσης προβλημάτων με εξωτερική βοήθεια και υποστήριξη από την κυβέρνηση.

- Δημιουργία ικανοτήτων κατανόησης, τεχνικών, κοινωνικοπολιτικών και οικονομικών πραγματικοτήτων με ολοκληρωμένο τρόπο
- Ενσωμάτωση μηχανισμών επίλυσης συγκρούσεων στη διαδικασία διαλόγου
- Ευθυγράμμιση των άτυπων διαδικασιών διαλόγου με τις καταστατικές προβλέψεις λαμβάνοντας υπόψη τις ορατές διαδικασίες και τις ‘μη ορατές’ μεθόδους με τις οποίες η γνώση μοιράζεται και διαμορφώνει τη λήψη αποφάσεων από τους φορείς της διακυβέρνησης.
- Διατήρηση της συμμετοχής με αλληλουχία συμμετοχικών παρεμβάσεων με τους πολιτικούς και γραφειοκρατικούς κύκλους και εξασφάλιση ικανοποιητικών πόρων που να κατευθύνουν την προσαρμογή στο τοπικό επίπεδο
- Χρησιμοποίηση πρακτικών τρόπων εμπλοκής των ιστορικά μειονεκτούντων ομάδων και κοινωνικά ευπαθών κατηγοριών με τη χρήση προσβάσιμων σημείων, και πολιτιστικά κατάλληλου πρωτοκόλλου συνάντησης

Η κοινωνική σύγκρουση μπορεί να γίνει αντικείμενο διαχείρισης μέσα από τη δημιουργία ασφαλούς πλατφόρμας πληροφόρησης, ανταλλαγής απόψεων, συζήτησης και συμμετοχικής επίλυσης προβλημάτων.

Προτάσεις μέτρων για μια ευέλικτη διαδικασία δημιουργίας ικανοτήτων:

- Χρησιμοποίηση τοπικής γνώσης για την ενημέρωση των δράσεων προσαρμογής
- Ενθάρρυνση των θεσμικών αυτοσχεδιασμών για την αντιμετώπιση των τοπικών ανησυχιών π.χ. μεταβολή κυβερνητικής δαπάνης από υποδομές σε ανάπτυξη κοινότητας
- Χρησιμοποίηση εξωτερικής διευκόλυνσης
- Δημιουργία κινήτρων συμμετοχής για μειονεκτούσες ομάδες
- οικοδόμηση κοινωνικής αντίληψης (literacy) για τον κίνδυνο, αισιοδοξία και συμμετοχική επίλυση προβλημάτων
- κοινές εξεταστικές των πραγμάτων αποστολές, σχεδιασμός βάσει σεναρίων, διαπραγμάτευση κόστους-ωφέλειας, διευκόλυνση δημόσιου διαλόγου, εξασφάλιση υποστήριξης για τη συμμετοχική προσαρμογή.
- Δημιουργία φόρουμ για συνεχόμενη δημόσια διαβούλευση και κοινωνική μάθηση